

Project SOWEDO

Oriëntatie van Sociaal Werk op Duurzame Ontwikkeling
Groeneweg 151, 3001 Heverlee
016 375 100 (122) (159)

SOWEDO

Achtergrond en tot stand komen van een project

Jef Peeters

1. Aanleiding

In oktober 2004 namen het adjunct-departementshoofd en twee docenten van het departement Sociale School Heverlee (SSH) van de Katholieke Hogeschool Leuven deel aan het *Global Social Work Congress 'Reclaiming Civil Society'* van oktober 2004 in Adelaide, Australië. Eugeen Van Kerckhoven (ADH) woonde er een presentatie en workshop bij rond 'Social Work and ecological consciousness' door John Coates, Fred Besthorn, Mary Rogge en Maria Bartlett (Canada en VS). Omdat ik me al van einde jaren 1970 inlaat met het sociaal-ecologische denken, is het wellicht niet toevallig dat het materiaal van die workshop op mijn bureau terecht kwam.

Wat nader onderzoek maakte al snel duidelijk dat Coates en Besthorn de voortrekkers zijn van een beweging in het Sociaal Werk (SW) voornamelijk in Noord-Amerika die zich profileert als 'Ecological Social Work'. Die ontdekking was het vertrekpunt voor eigen reflectie over de relatie tussen ecologie en SW. Het betekende ook de start voor het zoeken naar ruimte en mogelijkheden voor een verdere verkenning van het concept en de vertaling daarvan naar de Europese en Vlaamse context.

Om een project te kunnen opstarten en daarvoor financiering te zoeken, werd een eerste probleemstelling op papier gezet, waarvan hieronder de tekst wordt weergegeven.¹

2. Probleemstelling en uitgangspunten

2.1 Nood aan een nieuwe basisvisie

SW is ontstaan in de cultureel-ideologische context van het modernisme, ondermeer gekenmerkt door economisme, consumisme, industrialisme, progressisme en individualisme. Aan de basis daarvan ligt een dualistisch en fundamenteel antropocentrisch mensbeeld, en een reductionistische kijk op de werkelijkheid. Ondanks haar banden met een sociaal-kritische traditie blijft de visie van het sociaal werk - op o.a. welzijn, rechten, rechtvaardigheid, emancipatie, arbeid etc. - tot op vandaag schatplichtig aan het modernisme. Opvattingen over welzijn en emancipatie blijven al te zeer gekoppeld aan voorwaarden van economische groei en verwachtingen van technologische vooruitgang. Verder wordt de fundamentele betekenis veronachtzaamd van de inherente band die de mens met zijn natuurlijke omgeving heeft. Die natuur blijft teveel 'achtergrond' voor het menselijk bestaan in plaats van dat hij als 'grond' ervan erkend wordt.

Dat heeft voor gevolg dat de consequenties van de ecologische crisis voor het beroep van SW - zowel op het vlak van visie als van nieuwe eisen en taken - nog niet grondig in overweging werden genomen. Ondanks haar sterke traditie van sociale actie op allerlei vlakken betekent dat vandaag meer dan een blinde vlek die nog ingevuld moet worden. De traditie en missie zelf van SW als

¹ Overgenomen uit Peeters, J., 'Ecologisch sociaal werk. Een verkennend onderzoek naar het concept en de mogelijke impact ervan op de opleiding en het werkveld van het sociaal werk', conceptnota, KHLeuven dept. SSH, mei 2005.

maatschappijvernieuwende kracht staan daarbij op het spel. Indien SW zijn basisconcepten niet herdenkt vanuit een visie die de ecologische uitdaging ter harte neemt, dan veroordeelt SW zichzelf tot symptoombestrijding, en daarmee tot verdere incorporatie in het bestaande maatschappelijke systeem en tot legitimatie van de heersende cultuur. John Coates spreekt in dit verband van een 'domesticated profession'. Die uitdaging impliceert ook dat SW verder moet gaan dan 'duurzame ontwikkeling' (DO). Heel wat auteurs wijzen er immers op dat dit concept aanleiding geeft tot heel wat tegenstrijdige interpretaties omdat het in belangrijke mate een uiting is van een maatschappelijk compromis tussen ecologische eisen en het dominante economisch model (Sachs 1999, Jones & Jacobs 2005, Peeters 1999).

Het gaat er niet om de traditie van het SW achter te laten, wel om haar vruchtbaar te laten zijn vanuit herijkte grondslagen. Wat betekent het om 'mensen tot hun recht te laten komen' in een context waarin het besef van menselijke eindigheid zich opdringt? En welke essentiële rol speelt onze inherente band met de rest van de natuur daarin? Dergelijke vragen zijn vandaag basisvragen voor SW. Het zou daarbij fout zijn om de erkenning van menselijke eindigheid als 'noodlot' op te vatten. Al zal rouw en rouwbegeleiding bij het los(moeten)laten van modernistische mythes en illusies wel een belangrijke opgave worden voor het SW. Het komt er echter vooral op aan de huidige situatie te leren begrijpen als een nieuwe kans op grotere menselijkheid. In het verlies van de modernistische illusie ligt immers tezelfdertijd een hervinden van wie wij, mensen, zijn. Van centraal belang is daarbij het inzicht dat 'grenzen' niet louter spijtige 'beperkingen' zijn. Grenzen zijn 'constitutief' voor wie we zijn, en in die zin ook voorwaarde voor een betekenisvol leven.

2.2 De feitelijke band tussen sociale en ecologische problemen

Bovenstaande vraag naar een nieuwe basisvisie dringt zich bovendien op vanuit de praktijk van het SW. Hoe langer hoe meer problemen waar SW mee te maken krijgt zijn direct verbonden met ecologische problemen, bijvoorbeeld: gezondheidsproblemen, woonkwaliteit, toegang tot noodzakelijke hulpbronnen (water, energie, e.d.), demografische problemen, migratie, conflicten, internationale rechtvaardigheid (cf. 'ecologische schuld'), vraag naar leefbare en duurzame levensstijlen, teloorgang van natuur als bron van menselijk welzijn etc.

Er zijn wel heel wat bewegingen en organisaties met dergelijke vragen bezig. Het gaat dan bijvoorbeeld om derdewereldorganisaties als Vredeseilanden en Broederlijk Delen, of milieuorganisaties als Ecolife en Dialoog, organisaties die dikwijls ook lid zijn van de koepel VODO (Vlaams Overleg voor Duurzame Ontwikkeling). Maar dat gebeurt grotendeels buiten het SW als professie om. Het SW vindt in haar eigen traditie – wellicht met uitzondering van delen van het opbouwwerk – immers te weinig bronnen om in het omgaan met ecologische vraagstukken het voortouw te nemen. Ten aanzien van het maatschappelijke actieveld dient SW dus een inhaaloperatie uit te voeren. Dat is des te belangrijker omdat vandaag via het concept de band tussen sociale en ecologische vraagstukken op de brede maatschappelijke agenda staat.

2.3 Een ontluikende internationale beweging en literatuur

Tegen de geschetste achtergrond tekent zich de laatste jaren binnen SW internationaal een beweging af van 'Ecological Social Work'. Het gaat om sociaal werkers die vanuit de ervaring van de ecologische gebondenheid van veel sociale problemen nieuwe praktijken ontwikkelen, en eveneens eerste aanzetten hebben gegeven voor het herdenken van het sociaal werk vanuit een ecologisch georiënteerde opstelling. Via de website *Global Alliance for a Deep Ecological Social Work. A Partnership of Social Workers for Environmental Concerns* (www.ecosocialwork.org) kan je kennis maken met hun uitgangspunten. Je kan er ook een beginnende literatuurlijst raadplegen met eigen ecologisch onderzoekswerk vanuit SW. Voor het voorjaar 2005 wordt er een nieuw online tijdschrift in het vooruitzicht gesteld: *Earth Consciousness: The Journal of Environmental Social Work and Human Services*.² (...)

Een eerste blik op de beschikbare gegevens blijkt dat de voornaamste auteurs over 'ecologisch sociaal werk' vooral in Amerika en Canada te situeren zijn. Fundamenteel conceptueel onderzoek werd o.a. verricht door Fred Besthorn (University of Northern Iowa), en een eerste comprehensieve inleiding gepubliceerd door John Coates (St. Thomas University, Fredericton, Canada).

---

² Daar is tot nu toe niets van gekomen, en de aankondiging is ook van de website gehaald.

Verder zijn er ook publicaties uit enkele derdewereldlanden waaronder Indië (heeft een redelijk sterke sociaal-ecologische traditie), Zuid-Afrika, Egypte en China. Er zijn ook aanzetten voor een internationaal vergelijkend onderzoek naar de verhouding van sociaal werk t.a.v. ecologische vraagstukken (bijv. Marlow en Van Rooyen 2001, resp. New Mexico State University, USA en University of Natal, Zuid-Afrika).

Het is vandaag een open vraag in hoever en op welke manier sociaal werkers uit Europese landen, en dus ook in Vlaanderen, reeds aan de slag zijn met ecologische vragen. Het gaat daarbij zowel om de invloed van de ecologische crisis op de basisconcepten van het SW, als om de ontwikkeling van nieuwe methodieken en interventies.

2.4 Vermelde bronnen

Besthorn F. (1997), *Reconceptualizing social work's person-in-environment perspective: Explorations in radical environmental thought*, Ph. D. dissertation, University of Kansas.

Coates J. (2003), *Ecology and Social Work. Toward a New Paradigm*, Fernwood Publishing, Halifax.

Coates, J., F. Besthorn, M. Rogge & M. Bartlett (2004), 'Social Work and ecological consciousness', presentatie, *Global Social Work Congress*, 2-5 oktober, Adelaide, Australië.

Power point op: www.ecosocialwork.org

Hoff, M.D. & J.G. McNutt (comp.) (1998), 'Social Work Practice with Environmental Issues', overzichtstabel. Beschikbaar: <http://web.utk.edu/~merogge> (via congres Adelaide).

Marlow C. and C. Van Rooyen (2001), 'How green is the environment in social work?', *International Social Work*, 44(2), 241-254.

Website: *Global Alliance for a Deep Ecological Social Work. A Partnership of Social Workers for Environmental Concerns* (www.ecosocialwork.org)

Jones, P.T. en R. Jacobs (2005), 'Duurzame ontwikkeling is een *contradictio in terminis*', *Streven*, nr.3, 195-207.

Peeters, J. (1999), 'Duurzame ontwikkeling of duurzame levenswijze', *Ethische perspectieven*, jg.9, nr.1, 1999, p.16-26.

Sachs, W. (1999), *Planet Dialectics. Explorations in Environment and Development*, Zed Books, London/New York.

3. Een eerste projectaanvraag (2005-06)

3.1 Schrijfstimulus

Op basis van bovenstaande probleemstelling werd bij de KHLeuven een vraag tot financiële ondersteuning gericht voor het opstarten van een project rond 'ecologisch sociaal werk' (ESW). Dat resulteerde in de goedkeuring van een 'schrijfstimulus' voor het academiejaar 2005-2006, gefinancierd uit de PWO-middelen van de KHLeuven. Die schrijfstimulus bedroeg 10% opdracht om het project verder uit te werken en verdere financiering te zoeken.

Een eerste projectfinanciering werd dan aangevraagd in februari 2006 bij de Federale Overheidsdienst voor Duurzame Ontwikkeling (PODDO) (staatssecretariaat voor DO onder Els Van Weert) onder de titel: '*Ecologisch sociaal werk. Een verkennend onderzoek naar het concept en de mogelijke impact ervan op de opleiding en het werkveld van het sociaal werk*'. De vraag betrof de financiering van twee halftijdse onderzoekers gedurende twee jaar, alsook werkingsmiddelen. In de aanvraag werd ook de mogelijke bijdrage van het project aan DO omschreven. Ondanks het positieve onthaal door het kabinet DO leidde de aanvraag niet tot projectfinanciering. Door de administratie werd als reden opgegeven dat het niet om een federale materie ging.

De schrijfstimulus werd ook gebruikt om mogelijk geïnteresseerde partners (onder meer koepelorganisaties als Vodo, Viboso, Vosec, etc., organisaties als Ecolife, en geïnteresseerden uit andere SW-opleidingen) te zoeken en aan te spreken: enerzijds om een beginnend netwerk rond het thema op te bouwen, anderzijds om deel uit te maken van een begeleidende werkgroep voor het project. In het project zou die werkgroep een colloquium voorbereiden rond ESW voor mensen uit de verschillende sociale scholen en het werkveld.

3.2 Doelgroep(en) en doelstellingen

SW heeft zich in belangrijke mate ontwikkeld vanuit de interactie tussen hogescholen voor SW en het werkveld. Daarbij werden nieuwe ontwikkelingen dikwijls op gang gebracht vanuit organisaties die zich op nieuwe noden gingen richten. De doelgroep is in algemene termen dat netwerk voor zover het bestaat, maar ook hoe het verder gestalte moet krijgen, daarin begrepen: de opleidingen in SW en de sociale werkers in Vlaanderen; organisaties en verenigingen (met hun koepels) die op het terrein werkzaam zijn rond ecologische en sociale problematiek in hun samenhang.

Het algemene opzet is het concept van 'ecologisch sociaal werk' (ESW) bekendmaken en ingang doen vinden in Vlaanderen via een rapport, een colloquium en netwerkvorming. Dat betekent o.a.:

- Het concept van ESW ingang doen vinden in de sociale scholen. Het rapport moet materiaal (een denkkader en aandachtspunten) bevatten dat toelaat opleidingsdoelstellingen, beoogde competenties en curricula te evalueren op hun ecologische oriëntatie.
- Het verbinden van de bestaande expertise in verband met ecologie en duurzaamheid bij ngo's met concepten en de praktijk van het SW.
- De vraag naar ecologische vorming binnen de sociale sector inventariseren.

3.3 Onderzoeksaanpak

Het onderzoeksproject omvat twee luiken, een conceptueel en een praktijkgericht, die elkaar aanvullen. Het is daarbij de bedoeling het geheel te begeleiden vanuit een werkgroep van geïnteresseerde partners, zowel uit de sociale scholen en de universiteiten (masteropleiding), als het werkveld. Daarbij is die werkgroep ook een belangrijk middel om de netwerkvorming rond het ESW te bevorderen.

Het conceptuele luik bevat een literatuurstudie rond de beschikbare bronnen voor ESW. Een literatuurstudie is nodig omdat het om een nieuw concept gaat. Naast de hoger vermelde internationale literatuur, zal onderzocht worden of er vergelijkbare ontwikkelingen bezig zijn in Europese landen. Verder zullen de teksten rond missie, beroepsprofiel, opleidingsdoelstellingen, competenties, etc. die vandaag in het SW in Vlaanderen gehanteerd worden, geanalyseerd worden op hun ecologische oriëntatie. Dat alles zal leiden tot een rapport als uitgangspunt voor verdere concrete vertaling. Vanuit de literatuurstudie zal daarin bronnenmateriaal bij elkaar gebracht worden ten behoeve van sociaal werkers, sociale scholen en docenten, maar dat zal vervolgens vertaald worden naar een referentiekader dat behulpzaam kan zijn voor opleidingen SW die hun eigen opleiding in dit licht wil evalueren en bijsturen.

Het praktijkgerichte luik behelst een inventariserend onderzoek in Vlaanderen naar bestaande vormen en methodieken die verband houden met ecologisch sociaal werk. Naast het in kaart brengen van de expertise die in het werkveld aanwezig is, moet er ook aandacht besteed worden aan de vragen die in het werkveld bestaan naar de opleiding in het sociaal werk, en naar specifieke bijscholingen.

Het is dus de bedoeling een eerste basisonderzoek uit te voeren in Vlaanderen dat vervolgens de discussie in de opleidingen, het werkveld en tussen opleiding en werkveld kan voeden. Daarom zal het een taak van de werkgroep zijn om te kijken onder welke vorm de informatie die ter beschikking komt verspreid kan worden.

4. Het project SOWEDO

4.1 Een nieuwe projectaanvraag (2006-07)

Bij de verdere zoektocht naar projectmiddelen werd het vorige projectvoorstel onder meer naar het Vlaamse kabinet van welzijn verstuurd, met de vraag of daar iets in de idee gezien werd. Welzijn zou geen middelen hebben om dergelijk project te financieren, maar stuurde de vraag wel door naar het Vlaamse kabinet DO (toen onder Letermé). In het najaar 2006 kregen we bericht van de diensten van de Vlaamse overheid dat er ter uitvoering van de Vlaamse strategie DO projecten gefinancierd zouden worden, en dat we daarvoor een aanvraag konden doen. Het project moest dan wel herschreven worden zodat het binnen de termen van die Vlaamse strategie DO paste. De titel werd: '*Oriëntatie van sociaal werk op duurzame ontwikkeling*' of SOWEDO.

Naar financieringsmogelijkheden moesten we wel wat bescheidener zijn (1 halftijds medewerker), waardoor ook de doelstellingen wat afgeslankt werden. En hoewel eerst gezegd werd dat we een project voor twee jaar konden indienen, bleek toen later de projectcriteria op punt stonden, dat het enkel om éénjarige projectperiodes kon gaan. In februari 2007 kregen we officieus bericht dat het project principieel goedgekeurd was, maar dat het nog verder administratief moest afgewikkeld worden. In mei ontvingen we het getekende ministerieel besluit.

4.2 Het projectopzet

Hieronder volgt de beschrijving van het project zoals het beschreven werd in de goedgekeurde projectaanvraag.

4.2.1 Beknopte beschrijving

Probleemstelling

Wanneer we de huidige relatie tussen het Sociaal Werk (SW) in al zijn diversiteit en Duurzame Ontwikkeling (DO) bekijken vanuit de drie/vier P's, dan zien we grosso modo de volgende situatie: het sociale en het participatieve aspect behoren traditioneel tot de theorie en de praktijk van het SW; het economische aspect is daarbij aanwezig via de grote aandacht voor arbeid alsook via de uitbouw van de sociale economie. Aandacht voor ecologische aspecten bleef tot nu toe grotendeels buiten het aandachtsveld. De feitelijk groeiende band tussen vele sociale en ecologische problemen heeft er wel voor gezorgd dat heel wat organisaties op het werkveld van het SW aspecten van ecologische duurzaamheid hebben opgenomen, en geïntegreerd met de traditionele peilers van het SW die we ook binnen DO terugvinden. Vooral binnen de sociale economie zien we goede aanzetten en voorbeelden van integratie van sociale, ecologische en economische aspecten. Dergelijke ontwikkelingen hebben er echter nog niet toe geleid dat het ecologische meer algemeen als een integrerend aspect beschouwd wordt van concepten van goed SW. In die context wordt ook DO onvoldoende gezien als een centraal aandachtspunt en/of als een nieuw kader voor SW. Een brede oriëntatie van SW op DO vraagt om het ongedaan maken van dit hiaat en dus ook het ecologische, naast de aanwezige sociale, economische en participatieve bekommernissen tot één van de integrerende peilers van het SW te maken.

Projectvoorstel

Het project heeft de bedoeling om SW meer dan nu het geval is te oriënteren op DO, en de integratie van ecologische, sociale, economische en participatieve aspecten in het SW systematisch op te pakken.

Eenzijds is er conceptueel werk nodig. Via een literatuurstudie zal onderzocht worden welke vormen van dergelijke integratie in SW reeds beschreven zijn. Dat kan de basis leggen voor het bijsturen van basisconcepten van SW zoals die aanwezig zijn in de opleidingen SW en bij de beroepsgroep van de sociaal werkers. Anderzijds zal er een werkgroep opgericht worden met partners uit andere opleidingen voor SW, en met vertegenwoordigers uit het werkveld, waarbij in eerste instantie koepelorganisaties worden aangesproken. Die werkgroep kan de basis worden van een expertisenetwerk voor uitwisseling van ervaringen en praktijken rond DO die in het SW reeds aanwezig zijn. Via deze werkgroep kan een eerste inventarisatie van dergelijke praktijken en ermee verbonden methodieken gekoppeld worden aan het conceptueel onderzoek. Dat alles leidt dan tot een rapportage, presentatie en verdere verspreiding van de verzamelde ideeën en voorstellen, zowel naar de opleidingen in SW als naar de verschillende sectoren en organisaties in het SW.

4.2.2 Bijdrage tot duurzame ontwikkeling

De Vlaamse strategie omschrijft DO als "een proces van maatschappelijke verandering". Het SW is goed geplaatst om daarop in te spelen omdat het nastreven van maatschappelijke verandering in functie van meer welzijn tot de kern van het SW behoort. Dat geldt zowel voor het beroepsprofiel waartoe in de scholen voor SW wordt opgeleid, als voor de vele middenveldorganisaties waarin SWers actief zijn. Indien duurzame ontwikkeling een verandering beoogt in het "maatschappelijk paradigma", dan is het dus van groot belang om die grote groep van maatschappelijke actoren uit het SW expliciet op die noodzakelijke transitie te oriënteren. Vanuit hun diverse terreinen komen SWers in contact met grote groepen van de bevolking, waarbij hun werk van invloed is op de attitude van die groepen.

Het voorliggende project situeert zich dan ook allereerst binnen het thema 'Educatie voor DO', en dat op meerdere vlakken:

- binnenbrengen van DO in de opleidingen SW
- uitdragen van de oriëntatie op DO over de verschillende werkerreinen van het SW
- de voorbeeldfunctie van geslaagde vormen van duurzame ontwikkeling binnen het SW versterken. Hierbij neemt de sociale economie zeker een belangrijke plaats in.
- de bijzondere plaats die het sociaal-cultureel werk inneemt op vlak van de ontwikkeling van methodieken voor burgerschapsvorming, maatschappelijke participatie en procesbeheersing (zoals ook de Vlaamse strategie aangeeft).

Het SW is zelf betrokken bij meerdere beleidsterrein, wat maakt dat er vanuit het project ook relaties gelegd worden met andere thema's van de Vlaamse strategie, ondermeer:

- maatschappelijk verantwoord ondernemen
- milieu en gezondheid
- duurzame productie- en consumptiepatronen.

Het opbouwen van een netwerk met verschillende partners in het SW die zich op DO willen oriënteren is bovendien een belangrijke en blijvende bijdrage aan het proces van maatschappelijke verandering dat DO is.

4.2.3 Concrete doelstellingen en indicatoren

De algemene doelstelling is het SW beter te oriënteren op DO via de integratie van ecologische duurzaamheid als een basisuitgangspunt van SW. Dit project loopt over twee jaar, en is daarbij een opstap voor een langer lopend traject.

Fase 1 (eerste jaar, waarvoor nu financiering wordt gevraagd):

1. Literatuurstudie weergegeven in een rapport .
2. Oprichting van een werkgroep die het project begeleidt en expertise samenlegt. Hier wordt verslaggeving voorzien, en elektronisch verspreid onder een ruimere groep van geïnteresseerden.
3. Een eerste peiling naar de visie op, de plaats van en ervaringen met DO bij de deelnemende partners. De weergave daarvan wordt mee opgenomen in het onderzoeksrapport. Daarbij wordt een voorbeeldfunctie naar andere organisaties beoogd, in functie van het opnemen van aspecten van DO in hun missie en werking.

4.3 De eerste projectperiode (10/2007-10/2008)

Omdat er een onderzoeker moest aangeworven worden, en ook ondergetekende nog een lopende opdracht had, vangt het project concreet aan bij de start van het nieuwe academiejaar 2007-08, en het loopt tot 31 oktober 2008. Hilde Bevers voert een verkennend onderzoek uit naar de receptie en de plaats van DO in het werkveld van het SW. Jef Peeters heeft de projectleiding, en neemt het conceptuele luik voor zijn rekening.

Op dinsdag 27 november 2007 heeft er een eerste bijeenkomst plaats van een reflectiegroep rond SOWEDO. Aanwezig zijn mensen uit VODO, Globelink, Ecolife, voor wat het werkveld betreft en uit KHK, Arteveldehogeschool en KHLeuven voor de opleidingen. Deze bijeenkomst levert al dadelijk twee concrete oriëntatiepunten op.

Vooreerst leidt de discussie tot een realistischer opzet voor het werkveldonderzoek. Dat onderzoek kan in eerste instantie gezien worden als een middel om de discussie over SW en DO op gang te brengen, dus als element in een proces i.p.v. een doel op zich. Inventarisatie via een vragenlijst van opvattingen en praktijken rond DO in het zeer brede werkerrein van het SW lijkt dan eerder een eindeloos werk waarvan de meerwaarde niet duidelijk is. Het is meer aangewezen om op zoek te gaan naar verschillende gedachten, visies, werkaspecten en vooral ook naar goede praktijkvoorbeelden die kunnen dienen om andere organisaties te inspireren. Dat kan via interviews met verantwoordelijken van sociale organisaties, onderzoek van websites en gesprekken met themagerichte focusgroepen uit 1 of meerdere organisaties. Hilde Bevers zal in die lijn verder werken.

Verder leverde de idee om een focusgroep op te zetten met deelnemers uit alle SW-opleidingen de suggestie op om samen te gaan werken met het Project DOEN!³. Dat project werkt aan het binnenbrengen van DO in het hoger onderwijs in Vlaanderen via de organisatie van 'lerende netwerken'. DOEN! kan daarbij ook rekenen op de steun van de Vlaamse Overheid.

Contact met DOEN! leidt al snel tot samenwerking, omdat DOEN! in 2008 werk wil maken van de oprichting van thematische netwerken rond verschillende studiegebieden. Daarbij zoekt DOEN! vooral naar inhoudelijke trekkers voor de verschillende domeinen. Jef Peeters kon vanuit zijn luik van het onderzoek deze rol op zich nemen. Zo kwam het 'lerend netwerk oriëntatie van sociaal werk op duurzame ontwikkeling' tot stand, met vertegenwoordigers uit zowel de opleidingen sociaal (agogisch) werk en geïnteresseerden uit het werkveld. Zowel DOEN! als SOWEDO hadden reeds een adressenlijst van contactpersonen opgebouwd. Beide lijsten werden in elkaar geschoven, waardoor naast een beperkt aantal contacten uit het werkveld, minstens al alle opleidingen vertegenwoordigd waren. Een eerste bijeenkomst werd gepland.

De uitnodiging voor het lerend netwerk formuleert de doelstelling als volgt: "Met deze contactgroep willen we het denken en de uitwisseling van ideeën rond DO in het sociaal werk stimuleren. Dat zou uiteindelijk moeten leiden tot een integratie van DO in de curricula van de SW-opleidingen, tot het integreren van DO in het beroepsprofiel van de sociaal werker, en tot het afstemmen van SW-praktijken en SW-organisaties op DO. De interactie tussen docenten uit SW-opleidingen en het werkveld is daarbij van groot belang. Via thematische studiebijeenkomsten die we vanuit DOEN! zullen organiseren willen we daartoe bijdragen."

Op vrijdagmiddag 21 maart 2008 vond de eerste bijeenkomst plaats in Conferentiecentrum Café de Fiennes te Brussel. Een tweede volgde op 30 mei.⁴

Ondertussen werd bij de Vlaamse overheid een aanvraag ingediend voor een tweede projectperiode van een jaar.

17 juni 2008

contact: jef.peeters@khleuven.be

---

³ Nu omgedoopt tot DHO Vlaanderen. Cf. www.dhovlaanderen.be

⁴ Verslagen en documenten op website

<http://www.dhovlaanderen.be/index.php?gm=4G9JH56L3&lang=&view=46>